

O Manifesto de Sevilla

(1986)

Difundido por decisión da Conferencia xeral da UNESCO na súa
vigesimoquinta sesión
París, Francia, o 16 de novembro de 1989

INTRODUCCION

Convencidos de que é responsabilidade nosa como investigadores en diversas disciplinas chamar a atención sobre as actividades máis perigosas e máis destrutivas da nosa especie, a saber a violencia e a guerra; recoñecendo que a ciencia é un produto da cultura que non pode ter carácter definitivo ou abarcar todas as actividades humanas; agradecidos polo apoio que recibimos das autoridades de Sevilla e dos representantes españois da UNESCO; nós, os universitarios abaixo asinantes, orixinarios do mundo enteiro e representantes das disciplinas pertinentes, reunímonos e logramos o seguinte manifesto sobre a violencia. Neste manifesto, impugnamos certo número de presuntos descubrimentos biolóxicos que foron utilizados por persoas, mesmo nos nosos respectivos ámbitos, para xustificar a violencia e a guerra. Posto que a utilización destes "descubrimentos" creou unha chinesa de pesimismo nas nosas sociedades, proclamamos que a denuncia pública e reflexionada de tales manipulacións constitúe unha contribución importante ao Ano Internacional da Paz.

O mal uso de feitos e teorías científicos co fin de lexitimar a violencia e a guerra, sen ser un fenómeno novo, está estreitamente asociado ao advenimiento da ciencia moderna. Por exemplo, a teoría da evolución foi "utilizada" para xustificar non só a guerra, senón tamén o xenocidio, o colonialismo e a eliminación do máis débil.

Explicamos o noso punto de vista en forma de cinco proposicións.

Somos perfectamente conscientes de que, no marco das nosas disciplinas, poderíase falar de moitas outras cuestións que tamén incumben á violencia e a guerra, pero nos cinguiremos voluntariamente ao que consideramos unha primeira etapa esencial.

PRIMEIRA PROPOSICION

CIENTIFICAMENTE é INCORRECTO dicir que herdamos dos nosos antepasados os animais unha propensión a facer a guerra. Aínda que o combate sexa un fenómeno moi expandido nas especies animais, nas especies vivas só se coñecen algúns casos de loitas destrutoras intra-especies entre grupos organizados. E en ningún caso implican o recurso a utensilios usados como armas. O comportamento predador que se exerce con respecto a outras especies, comportamento normal, non pode ser considerado como equivalente á violencia intra-especies. A guerra é un fenómeno especificamente humano que non se atopa nos demais animais.

O feito de que a guerra cambie de maneira tan radical ao longo dos tempos proba claramente que se trata dun produto da cultura. A

filiación biolóxica da guerra establécese, principalmente, a través da linguaxe que fai posibles a coordinación entre os grupos, a transmisión da tecnoloxía e o uso de utensilios. Desde un punto de vista biolóxico, a guerra é posible pero non ten carácter ineluctable como o demostran as variacións de lugar e de natureza que sufriu no tempo e no espazo. Existen culturas que desde hai séculos non fixeron a guerra e outras que en certos períodos fixérona con frecuencia e logo viviron en paz durante moito tempo.

SEGUNDA PROPOSICION

CIENTIFICAMENTE é INCORRECTO dicir que a guerra ou calquera outra forma de comportamento violento está xeneticamente programada na natureza humana. Aínda que os xenes están implicados a todos os niveis do funcionamento do sistema nervioso, son a base dun potencial de desenvolvemento que só se realiza no marco da contorna social e ecolóxica. Aínda que indiscutiblemente varía a predisposición dos individuos a sufrir a pegada da súa experiencia, no entanto, as súas personalidades son determinadas pola interacción entre a súa dotación xenética e as condicións da súa educación. Con excepción dalgúns raros estados patolóxicos, os xenes non producen individuos necesariamente predispostos á violencia. Pero o caso contrario tamén é certo. Aínda que os xenes estean implicados no noso comportamento, eles só non poden determinalo totalmente.

TERCEIRA PROPOSICION

CIENTIFICAMENTE é INCORRECTO dicir que ao longo da evolución humana operouse unha selección en favor do comportamento agresivo sobre outros tipos. En todas as especies ben estudadas, a capacidade para cooperar e cumprir funcións sociais adaptadas á estrutura dun grupo determina a posición social dos seus membros. O fenómeno de "dominación" implica lazos sociais e filiacións; non resulta só da posesión e a utilización dunha forza física superior, aínda que pon en xogo comportamentos agresivos. Cando, pola selección xenética, creáronse artificialmente tales comportamentos nos animais, constatouse a aparición rápida de individuos non hiperagresivos; ésto permite pensar que en condicións naturais a presión en favor da agresividade non alcanzara naturalmente o seu nivel máximo. Cando talles animais hiperagresivos están presentes nun grupo, ou destrúen a estrutura social, ou son eliminados dela. A violencia non se inscribe nin na nosa herdanza evolutiva nin nos nosos xenes.

CUARTA PROPOSICION

CIENTIFICAMENTE é INCORRECTO dicir que os homes teñen "un cerebro violento"; aínda que o noso aparello neurolóxico permítenos actuar con violencia, non se activa de maneira automática por estímulos internos ou externos. Como nos primates superiores e contrariamente aos demais animais, as funcións superiores neurolóxicas filtran estes estímulos antes de responder. Os nosos comportamentos están modelados polos nosos tipos de

condicionamento e os nosos modos de socialización. Non hai nada na fisioloxía neurolóxica que nos obrigue a reaccionar violentamente.

QUINTA PROPOSICION

CIENTIFICAMENTE é INCORRECTO dicir que a guerra é un fenómeno instintivo ou que responde a un único móbil. O surgimento da guerra moderna é o punto final dun percorrido que, comezando por factores emocionais, ás veces calidades instintivas, desembocou nestes factores cognoscitivos. A guerra moderna pon en xogo a utilización institucionalizada dunha parte das características persoais talles como a obediencia cega ou o idealismo, e por outras aptitudes sociais talles como a linguaxe; finalmente implica formulacións racionais talles como a avaliación de cóselos, a planificación e o tratamento da información. As tecnoloxías da guerra moderna han acentuado considerablemente o fenómeno da violencia, sexa a nivel da formación dos combatentes ou na preparación psicolóxica á guerra (Ile a poboación. Debido a esa ampliación, téndese a confundir as causas e as consecuencias.

CONCLUSION

Como conclusión proclamamos que a bioloxía non condena á humanidade á guerra, ao contrario, que a humanidade pode liberarse dunha visión pesimista traída pola bioloxía e, unha vez recuperada a súa confianza, emprender, neste ano Internacional da Paz e nos vindieros anos, as transformacións necesarias das nosas sociedades.

Aínda que esta aplicación depende principalmente da responsabilidade colectiva, debe basearse tamén na conciencia de individuos, cuxo optimismo ou pesimismo son factores esenciais. Así como "as guerras empezan na alma dos homes", a paz tamén atopa a súa orixe na nosa alma. A mesma especie que inventou a guerra tamén é capaz de inventar a paz. A responsabilidade incumbe a cada un de nós.

Sevilla, Maio de 1986